

Pedagogická reforma

Bedřich Moldan

Envigogika 20 (2) – Inspirace / Inspirations

Publikováno / Published 9. 9. 2025

DOI: [10.14712/18023061.686](https://doi.org/10.14712/18023061.686)

Reforma se týká základního a sekundárního vzdělání všeobecného (neprofesního) typu, tj. až do vysoké školy.

Reforma navrhuje nové členění **disciplin, průřezové obsahové principy**, které se týkají všech (většiny) disciplin, a připomíná **obecné metodické zásady**.

Discipliny

I. Obecný základ:

Poznání a myšlení

- Epistemologie: logika a matematika, informace, počítače, měření a pozorování

Lidské hodnoty

- Ontologie a etika: Místo člověka ve světě, hodnoty, víra, náboženství, mezilidské vztahy, chování, limity chování, slušnost, morálka

Jazyk

- Český jazyk a literatura, cizí jazyky

II. Přírodovědný základ

Planeta Země a vesmír

- Neživá příroda: Astronomie, geologie, meteorologie, fyzika, chemie, přírodní zákony, živly (voda, vzduch, půda, energie), kontinenty, oceány, řeky, jezera

Krajina a život

- Biologie, ekologie, krajinná ekologie: organizmy, ekosystémy, diverzita krajin

Člověk

- Zdraví, anatomie, psychologie, hygiena, ochrana prostředí

III. Společenský základ

Kultura

- Historie, dějiny literatury a umění, etnografie a jiné kultury, umění

Výroba a spotřeba

- Průmysl, hospodaření s přírodními zdroji, infrastruktura, doprava, spotřeba domácností, odpady

Společnost

- Instituce: obec, region, stát (parlament, vláda, soudy, úřady), ostatní společenské subjekty, zákony, finanční instituce, media, mezinárodní vztahy a instituce

IV. Tvořivost

Umělecká tvořivost

- Výtvarná výchova, fotografie, hudební výchova

Technická tvořivost

- Práce se dřevem, kovem, stavebními materiály, využití energie, práce na zahradě, jízda na kole, autem

Tělesná tvořivost

- Pohybová výchova, sport, tanec, rekreace, pobyt v přírodě.

Průřezové obsahové principy

Měly by se uplatnit – podle okolností – ve většině (či všech) disciplin.

- Uplatnění historické perspektivy: přítomnost má kořeny v minulosti a směřuje do budoucnosti, není statická.
- Podstatná role místních podmínek, i ve vztahu k regionu, kontinentu, globu, zakořeněnost v kultuře domova a v historii.
- Vázanost civilizace na únosnou kapacitu přírodního prostředí, omezenost „ekologického prostoru“, který máme k dispozici.

Obecné metodické zásady

Jedním ze základních cílů vzdělávání je pochopení principů, příčin, souvislostí, důsledků. Je třeba porozumět podstatě věci na rozdíl od okolností a věcí dílčích a nepodstatných. (Závěry a aplikace si lidé mohou už udělat sami.)

- Vzdělávání má otevírat, nikoliv uzavírat
- Pravdivost, poctivost, omezenost poznání
- Orientovat ano, nutit – například pomocí jakékoliv ideologie – ne
- Neuzavírat cesty, příležitosti ani oči
- Neocenitelné je pozorování věcí okolo sebe holým okem
- Vychovat slušné, pozitivní, kooperativní lidi
- Svoboda znamená zároveň zodpovědnost

Soluň, 8. prosince 1997

Tento zásadní text Bedřicha Moldana k pedagogické reformě byl již zveřejněn ve [sborníku k jeho 75. narozeninám](#), pro jeho závažnost jej zde znovu uvádíme.
